अध्याय ३ रा.

श्रीगणेशाय नमः ॥ श्री सरस्वत्यै नमः ॥ श्री गुरुभ्यो नमः ॥
श्री कुलदेवतायै नमः ॥ श्री सीतारामचंद्राभ्यां नमः ॥
श्री सद्गुरू साईनाथाय नमः ॥

आतां पूर्व कथेची संगती । साई पूर्ण आश्वासन देती ॥
ह्मणती आपुली संपूर्ण अनुमती । चरित्र स्थिती वर्णाविया ॥१॥
तुह्मी आपुलें कार्य करा । मनीं यत्किंचितही न कचरा ॥
विश्वास पूर्ण मद्वचनीं धरा । निर्धार करा मनाचा ॥ २ ॥
केलिया मल्लीलेचें लेखन । होईल अविद्यादोषनिरसन ॥
भक्तिभावें करितां श्रवण । प्रपंचभान मावळेल ॥ ३ ॥
उठतील श्रवण सागरावरी । भक्तिप्रेमामृताच्या लहरी ॥
बुडिया देतां उपरा उपरी । येतील करीं बोधरत्नें ॥ ४ ॥
ऐकोनि निःशंक झालें मन । साईपदीं केलें नमन ॥
मग हें चरित्रलेखन । यथा स्मरण आरंभीं ॥ ५ ॥
हे शब्द येतांच बाबांचे ओठीं । तीच बांधिली शकुन गांठी ॥
घडून येणार आतां हे गोष्टी ॥ मी तो वेठीचा बिगारी ॥६॥
पहा अगम्य हरीची लीला । त्यावीण न कळे ती अन्याला ॥
श्रुति शास्त्र वेद मूकावला । थांग लागला ना कोणा ॥७॥
शास्त्र विशारद वेद वादी । प्रज्ञावंत पंडितादी ॥
षट्पक्षादिवादप्रवादी । यांच्या नादीं भरूं नका ॥ ८ ॥

हरी निजभक्तांचा केला । भाळ्या भोळियांचा भुकेला ॥
प्रेमालागी समूळ विकला । सदां हठेला दांभिकां ॥ ९ ॥
यांतचि तुमचें कल्याण आहे । माझेंही अवतारसार्थक्य हें ॥
माझी तों घोकणी नित्य पाहें । काळजी वाहें हेच मी ॥१०॥
वरी एक सांगतों शामा[1] । प्रेमें घेईल जो मन्नामा ॥
तयाच्या मी सकल कामा । पुरवीं प्रेमा वाढवीं ॥ ११ ॥
मग जो गाई वाडे कोडें । माझें चरित्र माझे पवाडे ॥
तयाचिया मी मागें पुढें । चोहींकडे उभाच ॥ १२ ॥
जे जें भक्त मजकारणें । असतील विनटले जीवें प्राणें ॥
तयांसी या कथाश्रवणें । आनंद होणें सहजीच ॥ १३ ॥
कोणीही केल्या माझें कीर्तन । तयासीं देईन आनंद घन ॥
नित्य सौख्य समाधान । सत्य वचन मानावें ॥ १४ ॥
जो मजलागी अनन्य शरण । विश्वासयुक्त करी मद्भजन ॥
माझें चिंतन माझें स्मरण । तयाचें उद्धरण ब्रीद माझें ॥१५॥
माझें नाम माझी भक्ती । माझें दफ्तर माझी पोथी ॥
माझें ध्यान अक्षय चित्तीं । विषयस्फूर्ती कैंची त्या ॥ १६ ॥
कृतांताच्या दाढेंतून । काढीन मी निजभक्ता ओढून ॥
करितां केवळ मत्कथा श्रवण । रोगनिरसन होईल ॥ १७ ॥
कथा करा सादर श्रवण । त्यावरी करा पूर्ण मनन ॥
मननावरी निदिध्यासन । समाधान पावाल ॥ १८ ॥
अहं सोहं जाईल विरोन । उन्मन होईल श्रोतियांचें मन ॥
चित्त होईल चैतन्यघन । अनन्य परिपूर्ण श्रद्धेनें ॥ १९ ॥

१ रा. रा. माधवराव देशपांडे यांस बाबा नेहमीं या नांवानें हाक मारीत.

साई साईति नामस्मरण । करील सकल कलिमलदहन ॥
वाणीश्रवणगतपापभंजन । एक लोटांगण घालितां ॥ २० ॥

कार्य जरी नव्हे सामान्य । आज्ञा केली शिरसामान्य ॥
बाबांसारिखा असतां वदान्य । कां पा दैन्य आदरावें ॥ २१॥

कोणा हातीं बांधविलीं राउळे । कोणास कीर्तनरंगीं लाविलें॥
कोणास तीर्थयात्रे धाडिलें । मज बैसविलें लिहावया ॥२२॥

अवघ्यापरीस मी पामर । कवण्या गुणें हा करुणासागर ॥
दयाघन ओळला मजवर । मी तर कांहीं जाणेना ॥२३॥

हाचि गुरुकृपेचा नवलावा । कीं जेथ कांहीं न लव ओलावा ॥
तेथें हो निंबर तरु फुलावा । दाट उफलावा अभयासें ॥२४॥

कोणी पुढें बांधितील मठ । कोणी देवालयें कोणी घाट ॥
आपण घेऊं धोपट वाट । चरित्रपाठ साईचा ॥ २५ ॥

कोणी सत्कारपूर्वक अर्चन । कोणी करिती पादसंवाहन ॥
उत्कंठित झालें माझें मन । गुणसंकीर्तन करावें ॥ २६ ॥

कृतयुगीं जें प्राप्त ध्यानें । येतीं यजनें द्वापरीं अर्चनें ॥
तें प्राप्त सर्व नामसंकीर्तनें । गुरुभजनें कलियुगीं ॥ २७ ।

अनधिकारी उघड उघड । चिंध्या भाराभर एक ना धड ॥
तेणें ऐसें हें अवजड । कार्य अवघड घ्यावें कां ॥ २८ ॥

यत्न न करितां उगें बसावें । आज्ञाभंगपातकी व्हावें ॥
आज्ञापालन करूं जावें । तरी व्हावें हें कैसें ॥ २९ ॥

समर्थ साईची निजस्थिति । यथार्थ वर्णाया कोणा गति ॥
स्वयेंच भक्तार्थ कृपा करिती । तरी ते वदविती स्वयेंच ॥३०॥

वाणीची जेथ न चले धांव । तेथें मी कां बांधिली हांव ॥
ऐसें बोलावयास वाव । ठेविला न ठाव कवणातें ॥ ३१ ॥
उचलिली जेव्हां हातीं लेखण । बाबांनीं हरिलें माझें मीपण ॥
लिहिती आपुली कथा आपण । ज्याचें भूषण त्याजला ॥३२॥
हें तों संतचरित्रलेखन । संतांवीण करील कोण ॥
बाबांच्या अतर्क्य गुणांचें आकलन।गगनाआलिंगन-दानासम३३
अतिगहन तयाचें महिमान । वर्णावयास मी मतिहीन ॥
त्यांनींच उकलून आपुलें आपण । निर्मुक्तवचन व्हावें कीं ॥३४॥
बाबा जरी मी जन्मतः ब्राह्मण । तरी श्रुतिस्मृतिनेत्रविहीन ॥
जरी हें या जन्मा दूषण । परी मज भूषण आपुलें ॥ ३५ ॥
श्रुतिस्मृति हे ब्राह्मणनयन । काणा तो जो एकें हीन ॥
अंधचि तो जो उभयविहीन । हीन दीन तैसा मी ॥ ३६ ॥
आपण मज अंधाची काठी । असतां मज काय आटाटी ॥
टेकीत टेकीत पाठीपाठी । धोपट वाटे चालेन ॥ ३७ ॥
आतां पुढारा काय करावें । मज पामरा नाहीं ठावें ॥
आपणचि बुद्धिदायक व्हावें । संपादावें निज कार्य ॥ ३८॥
मुके बृहस्पतिसम बोलती । पंगू मेरूपर्वत लंघिती ॥
ही जयाची अतर्क्य शक्ति । तयांची युक्ति त्यां ठावी ॥३९॥
मी तों केवळ पायांचा दास । नका करूं मजला उदास ॥
जोंवरी या देहीं सांस[1] । निजकार्यास साधून घ्या ॥ ४० ॥
आतां आपण श्रोते जन । जाणितलें जी ग्रंथप्रयोजन ॥
साईच लिहितां लिहवितां आपण । भक्त कल्याणा कारणें॥४१॥

१ श्वास

कैसा वाजेल पावा कीं पेटी । चिंता नाहीं उभयां पोटीं ॥
ही तो वाजवित्या अटाटी । आपण कष्टी कां व्हावें ॥४२॥

कीं जें चंद्रकांत स्रवत । तें काय तया पोटींचें अमृत ॥
ती तों चंद्राची करामत । चंद्रनिर्मित चंद्रोदयीं ॥ ४३ ॥

किंवा सागरा ये भरती । ती काय त्याची निजकृति ॥
तीही चंद्रोदयाचे हातीं । सागरकृति नव्हे ती ॥ ४४ ॥

असो टाळोनि भंवरे खडक । सागरीं नावा चालाव्या तडक॥
म्हणोनि जैसे लालभडक । दीप निदर्शक लाविती ॥ ४५ ॥

तैशाच साईनाथांच्या कथा । ज्या गोडीनें हिणवितील अमृता॥
भवसागरींचे दुस्तर पंथा । अति सुतरता आणितील ॥ ४६ ॥

धन्य धन्य या संतकथा । श्रवणद्वारें अंतरीं रिघतां ॥
बाहेर निघे देहाभिमानता । द्वंद्ववार्ता नुरेच॥ ४७ ॥

जंव जंव यांचा हृदयीं साठा । तंव तंव विकल्प पळे बारा वाटा॥
ज्ञान संचय होय लाठा । उतरे ताठा देहाचा ॥ ४८ ॥

बाबांच्या शुद्ध यशाचें वर्णन । प्रेमें तयाचें श्रवण ॥
होईल भक्तकल्मलदहन । सोपें साधन परमार्था ॥ ४९ ॥

मायातीत ब्रह्म काय । काय तत्तरणार्थ उपाय ॥
कर्म धर्माचरणें हरि हा प्रिय । कैसेनि होय निजभक्तां ॥५०॥

आत्यंतिक क्षेम तें काय । भक्ति मुक्ति विरक्ति काय ॥
वर्णाश्रमधर्म वस्तु अद्वय । इत्यादि विषय अति गूढ ॥ ५१ ॥

एतदर्थ ज्यांतें गोडी । तयांनीं पुरवाया निज आवडी ॥
ज्ञानोबा एकनाथादि कृत ग्रंथ परवडी । सुख निरवडी सेवावी५२

कृत युगीं शमदम । त्रेतीं यजन द्वापरीं पूजन ॥
कलियुगीं नामकथाकीर्तन । स्वल्प साधन परमार्था ॥ ५३ ॥

ब्राह्मणादि चारीवर्ण । सर्वांसीं साधन गुरुकथाश्रवण ॥
असो स्त्री शुद्र वा जातिहीन । हें एक साधन सकळांतें ॥५४॥

असेल जयाचे पुण्य पदरीं । तोच या कथा श्रवण करी ॥
कोणास येतील निद्रालहरी । तयांही श्रीहरी जागवील ॥५५॥

व्हावे विषय भोग अनवरत । ते न लाभतां जे दीनचित्त ॥
तयांसींही हें संतकथामृत । विषयनिर्मुक्त करील ॥ ५६ ॥

योग याग ध्यान धारणा । करूं जातां प्रयास नाना ॥
आयास नलगे या कथाश्रवणा । एका अवधानावांचून ॥ ५७ ॥

ऐसीही साईची कथा निर्मळ । परिसोत सज्जन श्रोते प्रेमळ ॥
जळतील पंच महापापें प्रबळ । जातील समूळ विलयाला ॥५८॥

आह्मां भवपाशीं जखडिलें । तेणें निजरूप वेढिलें ॥
श्रवणें ते वेढे होतील ढिले । स्वरूप पहिलें लाधेल ॥५९॥

व्हावें कथांचें आमरण स्मरण । घडावें तयांचें नित्य परिशीलन॥
होवो भवदवार्ता शांतवन । समाधान जीवांचें ॥ ६० ॥

वाचतां परिसतां भक्तिभावें । सहज साईचें ध्यान व्हावें ॥
सगुणरूप डोळां दिसावें । चित्तीं ठसावें दृढतर ॥ ६१ ॥

येणें घडावी सद्गुरुभक्ति । पावावी संसारीं विरक्ति ॥
जडो गुरुस्मरणीं प्रीति । होवो मति निर्मल ॥ ६२ ॥

ऐसीच बुद्धि धरोनि मनीं । कृपा केली साईनाथांनीं ॥
मज निमित्ता पुढें करोनी । स्वयें करणी हे केली ॥ ६३ ॥

ओटीं तुडुंब लागली ओढी । वासरावीण पान्हा न सोडी ॥
हें तों धेनूतें उपजत खोडी । तैशीच आवडी साईंची ॥ ६४ ॥
मज चातकाचे नि आशे । आनंदघन ही माउली वर्षे ॥
पुरवूनि माझिया अल्प तृषे । भक्त प्रकर्षे निववील ॥ ६५ ॥
काय भक्तिप्रेमाचें कौतुक । मातेस लागे बाळाची भूक ।
तयानें न पसरितां ही मुख । थान कूचुक ते कोंदी ॥ ६६॥
कोण जाणे तिचें शीण । लेंकुरा न त्याची जाण ॥
न पुसतां निज माउलीवीण । अन्य कोण दे थान ॥ ६७॥
बाळकासी घालितां लेणें । बालक त्यांतील स्वारस्य नेणें ॥
तें कौतुक एक माताच जाणे । तैसेंच करणें सद्गुरूचें ॥६८॥
हा माझा बाळाचा लळा ॥ पुरवील कोण सुख सोहळा ॥
माउलीवीण कोणास कळवळा ॥ तो जिव्हाळा दुर्मिळ ॥६९॥
सन्मातेच्या पोटीं येणें । महद्भाग्यें देवाचें देणें ॥
दुःख सोसून जन्म देणें । बाळक नेणें हें कांही ॥ ७० ॥
असो ये अर्थी आणीक वचना । बोलिले बाबा करवितों श्रवणा ॥
अहो जी आपण श्रोते सज्जना । आदरें अवधान देईजे ॥७१॥
सन एकोणिसशें सोळा सालीं । चाकरी सरकारी पुरी झाली ॥
यथायोग्य पेन्शन बसली । वारी आली शिरडीची ॥ ७२ ॥
गुरुपौर्णिमेचा तो दिवस । भक्त मिळाले गुरुपूजेस ॥
अण्णा[1] स्वयंस्फूर्ति विनविती बाबांस । करिती शिफारस ती परिसा
अण्णांस माझी मोठी काळजी । बाबांच्या समोर करिती अजीजी
यांच्या[2] वाढत्या संसारामाजी । कृपा करा जी यांजवर ॥ ७४॥

१ अण्णा चिंचणीकर २ या लेखकाच्या

लावा कीं यांस दुजी नोकरी । ही पेन्शन काय पडेल पुरी ॥
अण्णासाहेबांची चिंता निवारी । ऐसें करी कांही गा ॥ ७५ ॥
बाबा तव वदती प्रत्युतरीं । मिळेल मेली तयासी नोकरी ॥
करावी आतां माझी चाकरी । सुख संसारीं लाधेल ॥ ७६ ॥
ताटें याचीं भरलीं सदां । यावज्जीव न रितीं कदां ॥
भावें मत्पर होतां सर्वदा । हरतील आपदा तयाच्या ॥ ७७ ॥
कांहीं केलें काय झालें । म्हणती जन ते समजा चळले ॥
धर्माचरण जयांनीं वर्जिलें । तयांस पहिलें वर्जावें ॥ ७८ ॥
समोर येतां बाजूस जावें । महा भयंकर ते समजावे ॥
त्यांच्या छायेसही न रहावें । पडल्या सहावे कष्टही ॥ ७९ ॥
आचार हीन शील भ्रष्ट । विचारहीन कर्मनष्ट ॥
देखेना जो इष्टानिष्ट । केवीं तो अभीष्ट पावेल ॥ ८० ॥
लाग्याबांध्यावीण विशेषीं । कोणी न येई आपुले पाशीं ॥
श्वान शुकर का माशी । हडहड कुणाशीं करूं नये ॥ ८१ ॥
येथून पुढे भक्ति भावा । करावी यानें माझी सेवा ॥
करुणा येईल देवाधिदेवा । अक्षय ठेवा लाधेल ॥ ८२ ॥
मग ही पूजा करावी कैसी । मी कोण कैसा जाणावा भरंवसी ॥
साईचा तो देह विनाशी । ब्रम्ह अविनाशी सुपूज्य ॥ ८३ ॥
मी तो अष्टधा प्रकृति रूपानें । भरलों आहे चौ बाजूनें ॥
हेंच अर्जुनास भगवंतानें । गीता व्याख्यानें निवेदिलें ॥८४॥
यावन्नामरूपाकृति । स्थावर जंगमात्मकही जगती ॥
मीच नटलों अष्टधा प्रकृति । ही एक चमत्कृति माझीच ॥ ८५ ॥

१ या लेखकास या नावानें बहुतेक हाक मारीत.

ॐप्रणव हा माझा वाचक । वाच्य तयाचा मीच एक ॥
विश्वाकार वस्तु अनेक । त्यांतही मी एक भरलेला ॥ ८६ ॥

आत्मभिन्न वस्तू नाहीं । तेथें कामना कशाची पाही ॥
मींचि अवघा ठायीं ठायीं । भरलों दाही दिशांतीं ॥ ८७ ॥

परिपूर्ण सर्वत्र एणें भावें । मी माझें हें जेथ विसावें ॥
तया कामनीय काय असावें । सर्वां वसावें सर्वस्वीं ॥ ८८ ॥

कामना या बुद्धींत उगवती । आत्मयासीं संबंध न धरिती ॥
साईमहाराज निजात्म मूर्तीं । कामना स्फूर्ति तेथें कैंची ॥ ८९ ॥

कामनांचे नाना प्रकार । मी कोण हें कळतांचि सार ॥
विरोनि जाती जैसी गार । रविकरनिकरसंतप्त ॥ ९० ॥

मन बुध्यादि इंद्रियांसकट । नव्हे मी स्थूल नव्हे विराट ॥
नव्हे मी हिरण्य गर्भ अप्रकट । साक्षी मी जुनाट अनादि ॥ ९१ ॥

एवं गुण इंद्रियां परता । नाहीं मज विषयतत्परता ॥
नाहीं मजविण ठाव रिता । कर्ता करवीता मी नव्हे ॥ ९२ ॥

मन बुद्‌ध्यादि इंद्रियगण । अवघा जडही जेथें ओळखण ॥
तेथेंच विरक्ती प्रकटेल जाण । सारील आवरण ज्ञानाचें ॥ ९३ ॥

स्वरूपाचें जें विस्मरण । तेंच मायेचें अवतरण ॥
शुद्ध पूर्णानंद स्मरण । तोच मी चैतन्य घनरूप ॥ ९४ ॥

त्या मजकडे फिरविणें वृत्ती । तीच सेवा ती मद्भक्ति ॥
चिदानंद मी होतां प्रतीती । शुद्ध स्थिती तें ज्ञान ॥ ९५ ॥

अयमात्मा ब्रह्म । प्रज्ञानमानंदं ब्रह्म ॥
जगन्मिथ्यत्वें जगद्भ्रम । सत्यत्वें ब्रह्म तो हा मी ॥ ९६ ॥

नित्य शुद्ध बुद्ध मुक्त । वासुदेवोहमोमन्वित ॥
सत्य श्रद्धा भक्ति सहित । पूजन स्वहित हें माझें ॥ ९७ ॥
ऐसें मी कोण तें समजून । करावें माझें यथार्थ पूजन ॥
तरी व्हावें अनन्य शरण । जावें समरसून मजमाजी ॥ ९८ ॥
नदी जातां समुद्रा शरण । येईल कां ती पुन्हां परतोन ॥
उरेल का वेगळें नदीपण । देतां आलिंगन अर्णवा ॥ ९९ ॥
स्नेहयुक्त कार्पास वाती । भेटूं जातां दीपक ज्योती ॥
स्वयें पावे दिव्य दीप्ती । तैसीच गती संतपदीं ॥ १०० ॥
अल्लामालीकचैतन्य घन । यावीण चित्ता नाहीं चिंतन ॥
शांतनिरपेक्षसम दर्शन । तयाचें मीं पण ते कैचें ॥१०१ ॥
निर्ममत्व निरहंकृति । निर्द्वंद्वत्व निष्परिगृहस्थिति ॥
याही चार गुणांची जें वस्ती । मी पण स्थिति तें कैंची ॥१०२॥
तात्पर्य हे आठही गुण । साई अंगीं असतां संपूर्ण ॥
मी पणास तें कैचें स्थान सेवूं मीपण तें कैसें ॥ १०३ ॥
विश्वीं भरलें जयाचें मीपण । तयाचाच अंश माझेंही मीपण ॥
करावें साईपदीं समर्पण । हीच संपूर्ण मम सेवा ॥ १०४ ॥
माझी सेवा माझें भजन । अनन्यपणें मजसीं शरण ॥
तो होय मद्रूप जाण । भगवंत वचन भागवतीं ॥ १०५ ॥
कीटकीसही भ्रमर ध्यान । तेणें ती लाधे भ्रमरपण ॥
शिष्यही करितां निजगुरु भजन । निजगुरुसमान तो होय॥१०६
समान शब्दें जें वेगळेपण । तेंहि न साहे गुरु एक क्षण ।
गुरुत्व नव्हे शिष्यावीण । शिष्यत्वा अभिन्न गुरुपण ॥ १०७ ॥

असो पूजा जयांची आज्ञापिलि। तो मी कोण ही व्याख्या केली
पुष्टि करणार्थ गोष्ट आठवली। ओघास आली ती कथतों॥१०८

शिरडीस आला एक रोहिला।तोही बाबांचे गुणास मोहिला॥
तेथेंच बहुत दिन राहिला। प्रेमें वाहिला बाबांसी॥ १०९॥

शरीरें पुष्ट जैसा हाला। स्वैरवर्ती न जुमानी कोणाला॥
फक्त कफनी पायघोळ आंगाला।येऊनि राहिला मशिदींत ११०

दिवस असो वा निशी। मशिदीसी वा चावडीसी॥
कलमे पढे उंच स्वरेसीं। अति आवेशीं स्वच्छंद॥ १११॥

महाराज शांतीचा पुतळा। ग्रामलोक फार कंटाळला॥
मध्यरात्रीसही त्याचा टकळा। अडथळा सकळां झोपेला॥११२॥

दिवसा खपावें उन्हातान्हांत। शेतांत अथवा रानावनांत॥
रात्रींही झोप नाहीं निवांत। लोक नितांत कदरले॥११३॥

नसेल होत बाबांना ताप॥ लोकांचें तो मोठें पाप॥
नाहीं रात्रीं सुखाची झोंप। आला संताप रोहिल्याचा॥११४॥

इकडे आड तिकडे विहिर। धरावा कोठवरी तो धीर॥
रात्रंदिन ही किरकीर। मोठी फिकीर त्यां पडली॥ ११५॥

रोहिला आधींच माथेफिरू। वरी बाबांचा बळकट धीरू॥
होता त्याहूनही अनावरू। मग तो थोरू जाहला॥ ११६॥

चढेल आणि ताठर झाला। लोकांवर तोंड टाकूं लागला॥
निस्सीम बेफाम उरफाटला। गांवही फिरला तयावर॥११७॥

अत्यंत मायाळू साईमाउली। शरणागतासी पाठीसी घाली॥
म्हणुनि गांवीची सर्व मंडळी। काकुळती आली बाबांसी॥११८॥

परी बाबा न लक्ष देती । ग्रामस्थांसीच उलट वदती ॥
नका सतावूं रोहिल्याप्रती । तो मज अति प्रिय वाटे ॥ ११९ ॥
या रोहिल्याची बाईल घरघुशी । नांदू न घटे तयापाशीं ॥
यावया टोंके ती मजपाशीं । चुकवून त्याशीं ते विवशी ॥ १२० ॥
नाहीं रांडेला पडद पोशी । लाजलज्या लाविली वेशी ॥
हांकून बाहेर घालतां तिजशीं । बलात्कारेसीं घर घुसे ॥ १२१ ॥
ओरडूं थांबे तेच संधी । शिरूं पाहे रांड दुर्बुद्धी ॥
तो ओरडतां ती पळे त्रिशुद्धी । सुख समृद्धी मज तेणें ॥ १२२ ॥
जावें न कोणी त्याच्या वाटे । ओरडूंद्या मुक्तकंठें ॥
तयावीण मज रात्र न कंठे । सौख्य मोठें तेणेनी ॥ १२३ ॥
याची ही ओरड एणेंपरी । आहे मजबहु हितकारी ॥
ऐसा हा रोहिला परोपकारी । बहु सुखकारी मजलागीं ॥ १२४ ॥
ओरडूं द्या त्यास यथेष्ट । त्यांतची आहे माझें ईष्ट ॥
नातरी ती रोहिली दुष्ट । देईल कष्ट मजलागीं ॥ १२५ ॥
स्वयेंच मग जें थकेल । आपोआप स्वस्थ राहील ॥
कार्यभाग तुमचा साधेल । मज हीन बाजेल ती रांड ॥ १२६ ॥
असें म्हणतां महाराज । खुंटला मग तेथें इलाज ॥
बाबांच्या मनीं नाहीं गजबज । काय मग काज आम्हातें ॥ १२७ ॥
आधींच रोहिल्यास उल्हास । वरी हा आला फाल्गुनमास ॥
कलमे पढतां कंठशोष । असमसाहस मांडिला ॥ १२८ ॥
जन समस्त आश्चर्यापन्न । केवढे बाबा क्षमासंपन्न ॥
जेणें व्हावें मस्तक भिन्न । तेणेंच तल्लीन ते होती ॥ १२९ ॥

१ मनसोक्त २ झोंबेल, झगटेल. ३ ज्या ओरडीनें.

काय भयंकर ती ओरड । घशास कैसी नव्हे कोरड ॥
बाबांची परी एकचि होरड[1] । नका दरडावूं तयाला ॥ १३० ॥
दिसाया रोहिला वेडा पीर । परी बाबांवरी अत्यंत आदर ॥
कलमे निज धर्मानुसार । हर्षनिर्भर पढे तो ॥ १३१ ॥
वाणी हळुवार[3] किंवा मोठी[4] । कोणास याचा विचार पोटीं ॥
स्फुरणासवें उठाउठीं । गर्जत उठी हरीनाम ॥ १३२ ॥
निसर्गदत्त घर्घर स्वर । 'अल्लाहो अकबर' नाम गजर ॥
कलमे पढे आनंदनिर्भर । नित्य निरंतर रोहिला ॥ १३३ ॥
जयासि हरिनामाचा कंटाळा । बाबा भीती तयाच्या विटाळा ॥
म्हणती उगा कां रोहिल्यास पिटाळा । भजनीं चाळा जयातें ॥ १३४ ॥
'मद्भक्ता यत्र गायंती' । तिष्ठें तेथें मी उन्निद्र स्थिती ॥
सत्य करावया हे भगवदुक्ति । ऐसी प्रतीति दाविली ॥ १३५ ॥
ओलें कोरडें मागून खाईल । नातरी उपाशी ही राहील ॥
तया रोहिल्यास कैची बाईल । कोठून जाईल बाबाशीं ॥ १३६ ।
रोहिला कफल्लक दिडकीस भारी । कैचें लग्न कैची नारी ॥
बाबा बाळ ब्रह्मचारी । कथा ही सारी माईक ॥ १३७ ॥
करीनाका कंठशोष । बाबांस कलम्यांचा संतोष ॥
ऐकत राहतील अहर्निश । निद्रा तें वीष तयां पुढें ॥ १३८ ॥
कोठें कलम्यांची प्रबोध वाणी । कोठें ग्रामस्थांचीं पोकळ गाऱ्हाणीं ।
तयांस आणावया ठिकाणीं । बतावणी ही बाबांची ॥ १३९ ॥
हाचि अभिप्राय एणें रीती । बाबांनीं सकळां दाविली प्रतीती ॥
रोहिल्याची आवडे मज संगती । नामीं प्रीती तयातें ॥ १४०

१ आग्रह २ त्या रोहिल्याला ३ मंजूळ ४ कर्कश

दृश्य द्रष्टा आणि दर्शन । अवघेंच जयां चैतन्यघन ॥
तो असो ब्राह्मण वा पठाण । समसमान दोघेहा ॥ १४१ ॥

एकदां माध्यान्ही आरती झाली। मंडळी स्वस्थानीं जावया परतली
बाबांच्या मुखावाटे जी निघाली। मधुर वचनावली ती ऐका ॥१४२॥

'कुठेंही असा कांहीं ही करा । एवढें पुर्ण सदैव स्मरा' ॥
'कीं तुमच्या इत्थंभूत कृतीच्या खबरा। मज निरंतरा लागती'॥१४३॥

येणें निदर्शित ऐसा जो मी । तोच मी सर्वांच्या अंतर्यामीं ॥
तोच मी हृदयस्थ सर्वगामी असे मी स्वामी सकळांचा ॥१४४॥

भुतींसबाह्याभ्यंतरीं । भरूनि उरलों मी चराचरीं
हें सकळसूत्र ईश्वरी । सूत्रधारी मी त्याचा ॥ १४५ ॥

मी सकळ भूतांची माता । मी त्रिगुणांची साम्यावस्था ॥
मीचि सकलेंद्रियप्रवर्ता । कर्ता धर्ता संहर्ता ॥ १४६ ॥

लक्ष लावी जो मजकडे । नाहीं तयास कैचेंही सांकडे ॥
तोच माझा जें विसरपडे । माया कोरडे उडवी तें ॥ १४७ ॥

दृश्य जात हें मत्स्वरूप । कीड मुंगी रंक भूप ॥
हें स्थिर जंगम विश्व अमूप। हेंचि निजरूप बाबांचें ॥ १४८ ॥

काय मौजेचा हा इशारा । भेद नाहीं संता ईश्वरा ॥
अभेद रूपें चराचरा । विश्वोद्धारा अवतार ॥ १४९ ॥

होणें जरी गुरुपदींलीन । तेणें करावें गुरुगुणगायन ॥
अथवा करावें गुरुकथाकीर्तन । अथवा श्रवण भक्तीनें ॥१५०॥

साधकें ऐसें करावें श्रवण । श्रोता श्राव्य जाई विरोन ॥
प्रकट होईल चैतन्यघन । मन उन्मन पावेल ॥ १५१

असतां जरी गर्क संसारीं । पडली संतकथा कानावरी ॥
यत्न न करितां तिळभरी । कल्याणकारी ती स्वभावें ॥ १५२ ॥
मग ती भक्ति भावें परिसतां । केवढें श्रेय चढेल हाता ॥
श्रोतां विचार करावा चित्ता । आपुल्या निजहिता कारणें ॥ १५३ ॥
जडेल तेणें गुरुपदीं प्रेम । वाढेल क्रमें आत्यंतिक क्षेम ॥
नलगे दुजी निष्ठा नेम । होईल परम कल्याण ॥ १५४ ॥
मना लावितां ऐसा निर्बंध । वाढेल कथाश्रवणछंद ॥
सहज तुटतील विषयबंध । परमानंद प्रकटेल ॥ १५५ ॥
ऐकूनी बाबांची मधुर वाणी । निर्धार केला मी निजमनीं ॥
एथूनी पुढें नरसेवा त्यागुनी । गुरुसेवनींच असावें ॥ १५६ ॥
परी मनास लागली हुरहुरी । 'मिळेल मेली तया नोकरी' ॥
हें जें बाबा वदले उत्तरीं । प्रत्यंतरीं येणार कीं ॥ १५७ ॥
शब्द बाबांचा खालीं पडेल । हें तों सहसा कधींही न घडेल ॥
नरसेवेचा संबंध जडेल । परी न जोडेल हित मोठें ॥ १५८ ॥
स्वयंस्फूर्ति अण्णांची पृच्छा । खरी तथापि माझी ही इच्छा ॥
नव्हती ऐसें नाहीं, अनीच्छा । प्रारब्ध भोगेच्छा ही नव्हे ॥ १५९ ॥
माझ्याही पोटीं नोकरी व्हावी । संसार निर्वाह सोई लागावी ॥
साईही बोटानें गूळ दाखवी । परि पाजवी औषध ॥ १६० ॥
तें औषध या गुळाचे आशे । पिऊनी धालों भाग्यवशें ॥
नोकरीही अकल्पित लागली कासे । द्रव्याभिलाषें स्वीकारिली॥१६१।

---

१ मुंबईसरकारचे चीफ सेक्रेटरी कै० वा० मि० मीड हे अ० कलेक्टर असतांना हा लेखक त्यांचा शिरस्तेदार व मराठीचा शिक्षक होता. पुढें इ० स० १९२१ सालीं पेनशन घ्यावयास हा मे. अकौंट जनरलचे आफिसांत (हें आफिस सेक्रेटरियेट आफिसचे तळमजल्यावर आहे.) जात असतां वाटेंत मि. मीड यांची अकल्पित गांठ पडून त्यांचे आग्रहावरून पेनशन घेतल्यानंतर ५ वर्षांनीं एका स्पेशल कामावर सहा महिनें पर्यंत सेक्रेटरियेटमध्यें यानें नोकरी पतकरली होती.

गूळ झाला तरी शेवट । खातांखातां येणार वीट ॥
बाबांच्या उपदेशमधाचें बोट । चाखितां चोखट वाटलें ॥ १६२॥

नोकरी नव्हती चिरस्थाई । चालून गेली आलिया पायीं ॥
बाबांनीं बसविलें ठायींचेठायीं। सौख्य अनपायी भोगावया ॥१६३॥

हें विश्व संपूर्ण चराचर भग-वत्स्वरूपचि साचार ॥
परी भगवंत विश्वाहूनही पर । परात्पर परमात्मा ॥ १६४ ॥

ईश्वरप्रपंचेसीं अभिन्न । प्रपंचेसीं ईश्वरभिन्न
प्रपंच तेथून चेतनाचेतन । तया अधिष्ठान ईश्वर ॥ १६५ ॥

भगवंताचीं पूजास्थानें । अष्टप्रकार असती जाणे ॥
प्रतिमा स्थंडिलादि आनानें । सर्वां तुळणें गुरुश्रेष्ठ ॥१६६

कृष्णस्वयें ब्रम्हपूर्ण । तोही धरीसांदीपनी चरण ॥
म्हणे करितां सद्गुरुस्मरण । मी नारायण संतुष्ट ॥ १६७ ॥

मजहून मज सद्गुरुस्तवन । आवडे कीं सहस्त्रगुण ॥
ऐसें सद्गुरूचें वरिष्ठपण । महिमान गहन तयाचें ॥ १६८ ॥

गुरु भजना जो पाठिमोरा । तो एक अभागी पापी खरा ॥
भोगी जन्ममरणयेर-झारा । करी मातेरा स्वार्थाचा ॥ १६९ ॥

मागुती जन्ममागुती मरण । हें तों लागलें निरंतर भ्रमण ॥
म्हणुनी करूंया कथाश्रवण । निजोद्धरण संपादूं ॥ १७० ॥

संत मुखींच्या सहज गोष्टी । अविद्येच्या तोडिती गांठी ॥
तारक होती अति संकटीं । म्हणोनि पोटीं साठवूं ॥ १७१ ॥

नकळे कैसा येईलवेळ । घालूनि देतील कैसा मेळा ॥
हा अल्लामियाचा सर्व खेळ । भक्त प्रेमळ प्रेक्षक ॥ १७२ ॥
गांठीस नसतां प्रज्ञाबळ । काय ह्मणावें हें दैव सबळ ॥
जे मी लाधलों साई गुरु प्रबळ । हाही एक खेळ तयाचा ॥१७३॥
निवेदिलें ग्रंथ प्रयोजन । कथिलें मज दिधलें जें अश्वासन ॥
जेणें मत्परत्व आणि मत्पूजन । काय तें दिग्दर्शन जाहलें ॥१७४॥
आतां आपण श्रोतेजन । कराल पुढील अध्यायीं श्रवण ।
समर्थ साईनाथांचें अवतरण । शिरडींत कैसेन जाहलें ॥ १७५॥
लहान थोर तुम्ही सगळे । हें साईचें चरित्र आगळें ॥
होऊनि क्षणैक संसाराचेगळे । परिसा भोळे भाविक हो ॥१७६॥
स्वयें जरी निर्विकारी । साई नट नाटकी अवतारी ॥
वर्ते माया कार्यानुसारी । जैसा व्यवहारीं प्रापंचिक ॥ ॥ १७७ ॥
'समर्थ साई' या अल्प मंत्रें । ध्याती जयाचीं पदें पवित्रें ॥
हालवी जो भक्त भवमोक्ष सूत्रें । पावन चरित्रें तयाचीं ॥१७८॥
एवंच पावन साई चरित्र । वाची तयाचें पावन वक्र ॥
श्रोतियांचें पावन श्रोत्र । होईल पवित्र अंतरंग ॥ १७९ ॥
प्रेमें करितां कथाश्रवण । होईल भव दुःखाचें हरण ॥
ओळेल साई कृपाघन । प्रगटेल संपूर्ण शुद्धबोध ॥ १८०
लयविक्षेप आणि कषाय । रसास्वाद हे श्रवणा अपाय ॥
दूरसाराहे अंतराय । श्रवण सुखदायक होईल ॥ १८१ ॥
नलगे व्रत उद्यापन । नलगे उपवास शरीरशोषण ॥
नलगे तीर्थ यात्रापर्यटण । चरित्र श्रवण एक पुरे ॥ १८२ ॥

प्रेम असावें अकृत्रिम । जाणिलें पाहिजे भक्तिवर्म ॥
सहज लाधेल परमार्थ परम । नासेल अविषम अविद्या ॥ १८३ ॥

नलगे इतर साधनीं शीण । करूं हें साईचरित्र श्रवण ॥
संचित आणि क्रियमाण । अल्पप्रमाण ही नुरवूं ॥ १८४ ॥

कृपण वावरो कवण्याही गावा । चित्तासमोर पुरलेला ठेवा ॥
जैसा तयासी अहर्निशि दिसावा । तैसाची वसावा साई मनीं ॥१८५॥

इति श्री संतसज्जन प्रेरिते । भक्त हेमाडपंत विरचिते ॥
श्री साईसमर्थ सच्चरिते । ग्रंथप्रयोजनानुज्ञापनं नाम ॥
त्रितीयोऽध्यायः

श्री साईनाथार्पणमस्तु ॥ शुभंभवतु ॥